

Stockholm den 10 november 2023

R-2023/1335

Till Justitiedepartementet

Ju2023/01655

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 11 juli 2023 beretts tillfälle att yttra sig över EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna genom dels EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och Rådets Förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna, dels Rådets beslut om bemyndigande för medlemsstater att i Europeiska unionens intresse bli eller förbli parter i konventionen av den 13 januari 2000 om internationellt skydd för vuxna.

Allmänt

Advokatsamfundet instämmer i uppfattningen att det finns behov av gemensamma regler i EU om behörig domstol, tillämplig lag och ömsesidigt erkännande av åtgärder till skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer och om inrättandet av ett europeiskt fullmaktsintyg och sammankoppling av myndigheters register, COM(2023) 280. Advokatsamfundet instämmer även i uppfattningen att ett lämpligt ramverk är 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna i internationella situationer, COM(2023) 281.

Advokatsamfundet delar regeringens uppfattning om att Sverige måste tillträda 2000 års Haagkonvention.

Synpunkter

Artikel 2 Tillämpningsområdet

Det kan konstateras att förordningen, i likhet med 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna (Haagkonventionen), ska omfatta framtidsfullmakter. Detta anser dock Advokatsamfundet inte tillräckligt tydligt framgår av det tillämpningsområde som anges i Haagkonventionens artikel 3, men väl av artikel 15 som omfattar ensidiga handlingar från den vuxne själv – t.ex. utseende av en framtidsfullmaktshavare. Det kan även anses framgå indirekt av att officiella handlingar omfattas, vilket huvudsakligen torde syfta på olika former av framtidsfullmakter. Advokatsamfundet anser därför att det, åtminstone i ett skäl i ingressen, bör klargöras att framtidsfullmakter och liknande handlingar omfattas av förordningens tillämpningsområde, särskilt om det finns ett önskemål om att behålla samma formuleringar som i Haagkonventionen.

Artikel 10 Grunder för att vägra erkännande

Artikel 10.2 a anger som grund för vägrande av erkännande att den vuxne inte har fått möjlighet att yttra sig. Som enda undantag anges brådskande fall, trots att det även i andra fall kan finnas skäl att frånga huvudregeln. Det kan exempelvis röra sig om att det inte finns möjlighet eller är lämpligt att höra den vuxne, till följd av sjukdom eller andra personliga förhållanden hos den enskilde som omöjliggör att ett hörande ska vara meningsfullt. Texten synes överensstämma med artikel 22.2 b i Haagkonventionen. Enligt Advokatsamfundet bör det övervägas att införa ett förtydligande om att undantaget till huvudregeln inte ska tolkas snävt i enlighet med ordalydelsen.

Vilandeförklaring

Det saknas regler om möjlighet att låta verkställigheten vila helt eller delvis i ett mål om erkännande eller icke-erkännande, liksom i ett mål i vilket frågan om erkännande eller icke-erkännande uppkommer, om talan har förts mot åtgärden eller intyget i ursprungsmedlemsstaten och tidsfristen därför inte har löpt ut. Sådana regler bör införas enligt Advokatsamfundet.

Artikel 26 Allvarlig fara/överflyttning

En av förordningens fördelar är att om en vuxen för vilken det beslutats om godmanskap, förvaltarskap, förmyndarskap eller liknande byter hemvist, så blir ett beslut om sådan åtgärd gällande även i andra medlemsstater, med följden att den gode mannen etc. behåller sin rätt att företa rättshandlingar i den skyddade vuxnes intresse, även efter att denne förvärvat nytt hemvist.

Advokatsamfundet vill dock peka på att det i vissa situationer ändå kan anses vara det bästa för den skyddsbehövande att det utses en ny person i den vuxnes nya hemvistland som kan ta tillvara dennes intressen. Domstolar och myndigheter har behörighet att fatta beslut om detta, men det förutsätter att de medvetandegörs om behovet. Enligt artikel 26 ska de behöriga myndigheterna i den skyddade vuxnes hemvistland informera de behöriga myndigheterna i det nya hemvistlandet om skyddsåtgärder som vidtagits. Denna informationsskyldighet förutsätter dock att det föreligger allvarlig fara. Advokatsamfundet anser att det finns ett behov av att informationsskyldigheten ska gälla även i andra fall samt att det troligen även kan behövas en mekanism för överflyttning av en åtgärd från en medlemsstat till en annan.

Här bör vid sidan av information om god man och förvaltare även information om framtidsfullmakt och anhörigbehörighet uppmärksammas.

Kapitel VII Europeiskt företrädarintyg

Det är viktigt att företrädarintyget är tillförlitligt, dvs. att det går att säkerställa att förordnandet inte har återkallats eller att företrädaren har entledigats från sitt uppdrag. Vidare är det av vikt för banker och andra finansinstitut att intyget är utformat på ett sätt som gör det tydligt vad företrädaren har för befogenheter och om det krävs något ytterligare godkännande från huvudmannen själv eller från myndighet (motsvarande överförmyndarnämnden). Det är Advokatsamfundets bedömning att antalet personer som agerar med stöd av en framtidsfullmakt kan komma att öka. Det är därför av vikt att möjligheten att inrätta ett företrädarintyg även omfattar framtidsfullmakter.

Kapitel VIII Upprättande och sammankoppling av skyddsregister

Inom ramen för förslaget till förordning finns ett förslag om att medlemsstaterna ska upprätta vissa register som ska kunna sammankopplas i syfte att underlätta digital

kommunikation. Advokatsamfundet vill framhålla att det är angeläget att skyddet för enskildas integritet säkerställs vid informationsutbyte mellan medlemsstaterna.

För övrigt skulle ett sådant register inte bli heltäckande, eftersom det inte kommer att omfatta vare sig framtidsfullmakter eller anhörighetsbehörighet. Det går därför att ifrågasätta lämpligheten av ett sådant register.

Vidare önskar Advokatsamfundet klargörande regler avseende vilka myndigheter och eventuella privatpersoner som kommer att få tillgång till dessa uppgifter. Detta särskilt mot bakgrund av den svenska offentlighetsprincipen. Det förefaller oklart hur dessa register ska sammankopplas.

Vad avser upprättande av en centralmyndighet föreslår Advokatsamfundet att Försäkringskassan utses för svenskt vidkommande.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander